

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-277-7-182>

**HISTORY OF MANAGEMENT DEVELOPMENT
AND THE EVOLUTION OF MANAGEMENT THOUGHT**

**ІСТОРИЯ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ЕВОЛЮЦІЯ
УПРАВЛІНСЬКОЇ ДУМКИ**

Palinchak M. M.

*Doctor of Political Sciences, Professor,
Professor of the Department
of International Politics
Uzhgorod National University
Uzhgorod, Ukraine*

Палінчак М. М.

*доктор політичних наук, професор,
професор кафедри міжнародної
політики
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет»
м. Ужгород, Україна*

Stebлак D. M.

*Doctor of Philosophy,
Lecturer of the Department
of International Politics
Uzhgorod National University
Uzhgorod, Ukraine*

Стеблак Д. М.

*доктор філософії,
викладач кафедри
міжнародної політики
ДВНЗ «Ужгородський
національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Особливого значення поняття менеджменту набуло в період конкуренції, глобалізації, інтеграції та розвитку міжнародного бізнесу. Ефективне та цілеспрямоване управління є абсолютно необхідним для виживання бізнес-одиниці. Концепція управління є комплексною і охоплює всі аспекти бізнесу. Управління означає використання наявних ресурсів найкращим чином. Це окремий і динамічний процес, який передбачає використання різних ресурсів для досягнення чітко визначених цілей.

Управління як наукова дисципліна та спеціальність сформувалися в другій половині ХХ ст., але її історія є значно більшою [1, с. 9]. З ХХ ст. починається формування концепцій щодо необхідності системного управління, одним з перших ідейним натхненником створення теорії управління, був американський підприємець Генрі Ф. Таун. А в 1911 р. Фредерік У. Тейлор публікує книгу «Принципи наукового управління», яка стала практично однією з перших книг щодо осмислення методів наукового управління [1, с. 16–17]. В США менеджмент виник наприкінці ХІХ ст., коли

Дж. Вартон в 1881 р. розробив перший курс лекцій для викладання в коледжі [4, с. 12].

Але історія розвитку певних елементів менеджменту сягає в епоху античності [4, с. 8]. Давньогрецький мислитель Платон одним з перших в історії людства висловив наукові ідеї про поділ праці [3, с. 32]. Сократ сформував принцип універсального управління, розглядав управління, як спосіб поставити людину на потрібне місце, для виконання певних обов'язків [4, с. 8].

В своїх працях Нікколо Макіавеллі виклав ідеї стосовно своєчасного прийняття рішень [5, с. 21].

Поняття менеджмент широко трактується в науковій думці, науковці, як правило визначають менеджмент, як вид професійної діяльності, головним завданням, якої є досягнення організаційних цілей шляхом використання методів управління [2, с. 7].

Погляди на управління змінювалися з розвитком суспільних відносин, бізнесу та безлічі інших факторів. На початку ХХ ст. у зв'язку з виникненням та еволюцією широкомасштабного виробництва, погляди менеджерів і теоретиків зазнали істотних змін. Виділяють декілька наукових шкіл менеджменту (рис. 1), а саме:

- школа наукового управління,
- класична (адміністративна) школа,
- школа людських відносин (поведінкова),
- кількісна школа [2, с. 30].

Рис. 1. Школи менеджменту

Джерело: [2, с. 30].

В. Баєва, Н. І. Новальська, Л. О. Згалат-Лозинська в праці «Менеджмент і адміністрування» зазначають, що фундамент сучасного менеджменту був закладений засновниками школи наукового менеджменту Фредеріком Тейлором, подружжям Френком і Ліліан Гілбретами, Гаррінгтоном Емерсоном [3, с. 34].

Ф. Тейлор визначив керівництво підлеглими як основу організації, також він запропонував функціональну структуру управління [2, с. 30–31]. Г. Емерсон відкрив основні принципи підвищення продуктивності праці, а саме: «чітко поставлені цілі; здоровий глузд; компетентна консультація; дисципліна; справедливе ставлення до персоналу; швидкий, надійний і постійний облік; диспетчеризація; норми і розклад; нормування операцій; письмові стандартні інструкції; винагорода за продуктивність» [2, с. 30].

Прагнення визначити загальні характеристики і закономірності організації призвели до виникнення класичної (адміністративної) школи. А. Файоль – французький адміністратор та підприємець вважається засновником цієї школи [2, с. 31]. Також значний внесок в розвиток цієї школи зробили М. Фоллет, Ч. Бернард та М. Вебер.

Школа людських відносин (поведінкова) «вивчала питання соціальної відповідальності перед працівниками, проблеми індивідуальної психології, потреб людини, мотивацію працівників, співвідношення формальних і неформальних організацій, лідерство, роль соціальних, гендерних, етнічних та інших факторів, які впливають на ефективність праці» [2, с. 32]. Е. Мейо – американський соціолог та психолог був засновником цієї школи, шукав способи яким чином застосувати досягнення психології і соціологічних наук до проблем організації праці і практичних методів управління. А. Маслоу і Д. МакГрегор є одними з найбільш відомими представниками цієї школи [2, с. 32–33].

Кількісна школа управління «передбачає широке застосування у прийнятті управлінських рішень математичних, статистичних та інших кількісних методів.» [2, с. 34].

Менеджмент виконує важливі функції, а саме:

- планування;
- організацію;
- мотивацію;
- контроль [3, с. 79].

Отже, управління є складною організацією для досягнення бажаних цілей організації. Еволюція концепції управління пройшла довгий період. Управління передбачає прийняття рішень на різних рівнях

організації для виконання завдань іншими. Це і наука, і мистецтво, тому що основи управління скрізь однакові, але практики відрізняються.

Література:

1. Еволюція управлінської думки : нарис історії розв. теорії соц. упр. / В. Д. Козюра, Ю. В. Ящуринський : навч. посіб. К. : ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008. 288 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/p09_05.pdf

2. Шкільняк М. М, Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент : навч. посіб. Тернопіль : Крок, 2017. 252 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/31710/1/%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%20%D0%A8%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%8F%D0%BA.pdf>

3. Менеджмент і адміністрування : в 2 ч. Ч. II. Менеджмент : навч. посіб. / [О. В. Баєва, Н. І. Новальська, Л. О. Згалат-Лозинська] ; за ред. О. В. Баєвої, Н. І. Новальської. К. : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2017. 326 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/men_adm_2.pdf

4. Основи менеджменту: навч. посіб. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. 376 с. URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/posibnuku/191/1.pdf>

5. Рутьєв В. А., Гуткевич С. О. Менеджмент : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2011. 312 с. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/3028>